

Handläggare
Jonas Lauri
Telefon: 0850829575

Till
Kommunstyrelsen

Promemorian Covid-19-lag

Remiss från Socialdepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen *Promemorian Covid-19-lag* anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Sverige och omvärlden befinner sig med anledning av virussjukdomen Covid-19 i en allvarlig situation och måste fortsätta att planera för och genomföra extraordinära åtgärder.

Socialdepartementet föreslår i en promemoria att en tillfällig lag om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 ska införas. Det allmänna kan med stöd av lagen vidta åtgärder för att motverka trängsel eller på annat sätt förhindra smittspridning.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget till den tillfälliga lagen som markant ökar regeringens möjligheter att fatta beslut som begränsar smittspridningen. Stadsledningskontoret anser att förslaget lyfter fram relevanta situationer och verksamheter och att den nya lagen på så sätt skapar goda förutsättningar för träffsäkra och adekvata åtgärder om så behövs. Stadsledningskontoret noterar att det innefattar åtgärder som hade varit lämpliga redan i ett tidigare skede av pandemin då kommunerna ibland har behövt agera utan entydigt stöd.

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att någon form av ekonomisk kompensation blir aktuell om ytterligare skärpningar beslutas utifrån den nya lagen.

Bakgrund

Sverige och omvärlden befinner sig med anledning av virussjukdomen Covid-19 i en allvarlig situation och måste fortsätta att planera för och genomföra extraordinära åtgärder. Virusets sprids

mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att utbrottet av covid-19 är en pandemi. Efter en period med förhållandevis låg smittspridning har antalet fall som rapporteras ökat under senare delen av hösten 2020. Samtliga län omfattas för närvarande av tillfälligt skärpta allmänna råd från Folkhälsomyndigheten som bl.a. innebär att var och en om möjligt bör undvika att ha fysisk kontakt med andra personer än de som man bor med.

Nuvarande lagstiftning saknar i stor utsträckning stöd för att begränsa verksamheter i syfte att motverka trängsel och därmed förhindra smittspridning. Smittskyddslagen har inte haft tillräckliga möjligheter att vidta förebyggande åtgärder för att motverka en omfattande spridning i samhället av den samhällsfarliga sjukdomen covid-19.

Socialdepartementet har med anledning av ovanstående remitterat promemorian Covid-19-lag för besvarande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets avdelning för kvalitet och säkerhet i samarbete med juridiska avdelningen.

Ärendet

Socialdepartementet föreslår i en promemoria att en tillfällig lag om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 ska införas. Det allmänna kan med stöd av lagen vidta åtgärder för att motverka trängsel eller på annat sätt förhindra smittspridning.

Om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning, ska begränsningar kunna införas avseende följande verksamheter och platser:

- Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar
- Platser för fritids- eller kulturverksamhet
- Handelsplatser
- Kollektivtrafik och inrikes flygtrafik
- Användning och upplåtelse av platser för privata sammankomster

Därutöver föreslås en möjlighet att införa förbud mot att samlas i ett sällskap av viss storlek på vissa platser dit allmänheten har tillträde samt en möjlighet att införa förbud mot att vistas i en park, på en

badplats eller på någon annan liknande angiven plats, om det på platsen finns en påtaglig risk för trängsel.

Utöver den nya tillfälliga Covid-19-lagen föreslås ändringar i lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringstillfällen som innebär ytterligare möjligheter att införa begränsningar som avser serveringsställen.

Lagen om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 föreslås träda i kraft den 15 mars 2021 och upphör att gälla vid utgången av mars 2022.

Bemyndigande i ny tillfällig lag att meddela föreskrifter om begränsningar

Den föreslagna lagen skärper i sig inga restriktioner utan ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att meddela föreskrifter om begränsningar för vissa typer av verksamheter och platser.

I promemorian betonas vikten av att de åtgärder som vidtas är proportionerliga. Kravet på proportionalitet innebär att det ska göras en avvägning mellan vad som kan uppnås genom åtgärden i fråga om minskad smittspridning och de negativa konsekvenser som åtgärden kan förväntas få. Vad som är en proportionerlig åtgärd beror bland annat på hur omfattande smittspridningen är eller kan förväntas bli. Om det förekommer eller finns en överhängande risk för en omfattande smittspridning kan det, enligt promemorian, vara motiverat med mer långtgående åtgärder.

Gällande *allmänna sammankomster och offentliga tillställningar* föreslås regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter som begränsar exempelvis antalet deltagare, avstånd mellan deltagare, tiden för sammankomst mm. Regeringen får meddela föreskrifter om att allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar inte får hållas. Skälen för förslaget är de särskilt stora risker för smittspridning som uppkommer om det samlas många människor under lång tid på en begränsad yta.

Den nya lagen föreslås få en liknande innebörd gällande begränsande smittskyddsåtgärder på *platser för fritids- eller kulturverksamhet* och för *handelsplatser*. Med platser för fritids- eller kulturverksamhet avses gym- och sportanläggningar, badhus, bibliotek, museer, djurparker, campingplatser och andra liknande platser medan handelsplatser avses köpcentrum, varuhus, butiker, serviceinrättningar och andra liknande platser. Även för dessa

verksamheter är det enbart regeringen, som en yttersta åtgärd, kan meddela föreskrifter om stängning av verksamheten.

Gällande *kollektivtrafik och inrikes flygtrafik* regleras möjligheten att meddela föreskrifter om exempelvis begränsningar av antalet personer på färdmedel, tid som trafiken bedrivs eller andra åtgärder för att förhindra smittspridning. Regeringen får meddela beslut om att trafiken inte får bedrivas.

När det kommer till användning och upplåtelse av platser för privata sammankomster föreslås regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, att kunna meddela föreskrifter om att åtgärder måste vidtas av den verksamhet som bedrivs yrkesmässigt, använder eller upplåter lokal eller ett område för en fest eller en liknande allmän sammankomst. Regeringen föreslås få möjlighet att förbjuda användning och upplåtelse av platser för allmän sammankomst.

Enligt bedömningen i denna promemoria bör rätten att meddela föreskrifter på regional nivå tillkomma länsstyrelserna. Länsstyrelserna ansvarar för statlig förvaltning inom länet och bör, enligt promemorian, ha goda förutsättningar att bedöma när regionala föreskrifter behövs och hur de bör utformas. Som ovan beskrivits är det dock endast regeringen som ska kunna få meddela föreskrifter om förbud mot eller nedstängning av verksamheter och platser.

Bemyndigande om förbud mot att samlas på platser dit allmänheten har tillträde

Ovan beskrivna situationer där trängsel kan uppstå har en fysisk eller juridisk person som kan betraktas som ansvarig. Föreskrifter kan då riktas mot denna person likväl som sanktioner och tillsynsåtgärder.

I promemorian noteras att trängsel även kan uppstå och vara problematisk ur smittskyddshänseende på platser dit allmänheten har tillträde. En reglering behövs därför, enligt promemorian, som riktar sig mot var en som rör sig i samhället.

I den nya lagen föreslås att regeringen får meddela föreskrifter om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek på platser dit allmänheten har tillträde. Föreskrifterna får inte innebära ett förbud som omfattar sällskap från samma hushåll eller sammankomster som med hänsyn till syftet är att anse som befogade. Regeringen, eller den kommun som regeringen bestämmer, får meddela

föreskrifter om förbud att vistas i en park, på en badplats eller på någon liknande särskilt angiven plats, om det på platsen finns risk för trängsel. Promemorian lyfter fram att det kommer att krävas en betydande lokalkännedom för att avgöra var och när det finns en påtaglig risk för trängsel. Smittskyddsläkaren och Folkhälsomyndigheten bör, enligt förslaget, få yttra sig innan kommunen meddelar föreskrifter.

Skärpning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Genom lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen har det införts krav på att den som driver ett serveringsställe ska vidta vissa smittskyddsåtgärder. I promemorian föreslås att den tillfälliga lagen skärps så att regeringen även ges möjlighet att meddela föreskrifter om att serveringsställen ska hållas stängda eller att öppettider ska kunna begränsas.

Underställningsmekanism

Förslaget i denna promemoria innebär att regeringen som en yttersta åtgärd ska få meddela föreskrifter om att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte får hållas, att platser för fritids- eller kulturverksamhet ska hållas stängda, att handelsplatser ska hållas stängda, att kollektivtrafik och inrikes flygtrafik inte får bedrivas, att serveringsställen ska hållas stängda och att användning och upplåtelse av platser för privata sammankomster inom ramen för yrkesmässig verksamhet ska förbjudas. Det föreslås också att regeringen ska få meddela föreskrifter om förbud mot att samlas i ett sällskap av en viss storlek på platser dit allmänheten har tillträde. De föreslagna befogenheterna får, enligt promemorian, betraktas som långtgående.

En föreskrift som regeringen har meddelat gällande ovan nämnda beslut ska underställas riksdagens prövning inom en månad från den dag då föreskriften beslutades.

Övriga förslag

För att möjliggöra en mer flexibel lagstiftning föreslås länsstyrelserna kunna besluta om begränsningar i enskilda fall.

I det nya lagförslaget föreslås länsstyrelserna även få ansvar att utöva tillsyn över att föreskrifter och beslut följs. Folkhälsomyndigheten bör, enligt promemorian, ansvara för nationell tillsynsvägledning.

I ordningslagen föreslås en bestämmelse införas som innebär att Polismyndigheten inte får bevilja tillstånd till en allmän

sammankomst eller offentlig tillställning om det av ansökan framgår att den ska hållas i strid med föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av den nya lagen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret ser allvarligt på pandemins utveckling under hösten och välkomnar förbättrade möjligheter att minska risken för smittspridning. Staden ser positivt på förslaget till den tillfälliga lagen som markant ökar regeringens möjligheter att fatta beslut som begränsar smittspridningen vid en rad verksamheter och situationer som idag är, och framöver kan fortsatt vara, bekymmersamma.

Stadsledningskontoret anser att förslaget lyfter fram relevanta situationer och verksamheter och att den nya lagen på så sätt skapar goda förutsättningar för träffsäkra och adekvata åtgärder om så behövs. Stadsledningskontoret noterar att det innefattar åtgärder som hade varit lämpliga redan i ett tidigare skede av pandemin då kommunerna ibland har behövt agera utan entydigt stöd.

Den nya lagen ger regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, ett bemyndigande att meddela föreskrifter om begränsningar eller förbud mot vissa verksamheter. Konsekvenserna av lagen som sådan är svåra att peka ut då de helt är beroende av vilka beslut och föreskrifter som sedermera eventuellt meddelas utifrån den nya lagen.

De begränsningar som möjliggörs är långtgående och kan inskränka en rad friheter för såväl enskild som näringsidkare, exempelvis mötes- och demonstrationsfrihet, egendomsskydd och näringsfrihet samt rörelsefrihet. Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att en föreskrift och beslut om begränsningar endast får tas om det verkligen är nödvändigt och inte vara mer långtgående i omfattning eller tid än vad som krävs för att stoppa smittspridningen.

Utifrån ett kommunalt perspektiv är möjligheten för regeringen att besluta om att en särskild kommun ska kunna meddela föreskrifter om förbud att vistas i en särskild park eller badplats eller annan liknande plats dit allmänheten har tillträde, särskilt intressant. Stadsledningskontoret delar promemorians bedömning att den lokala kännedomen är viktig för att eventuella restriktioner kopplat till detta ska bli effektiva. Inför vår och sommar skulle denna möjlighet kunna bli relevant och erfarenheten från i år är att det stundtals varit utmanande med trängsel och enbart information som verktyg. Stadsledningskontoret vill betona vikten av en nära och god dialog mellan den lokala nivån, länsstyrelse samt

smittskyddsläkare i dessa frågor så att det för kommunen blir tydligt när begränsningar av detta slag kan anses vara berättigade ur smittskyddshänsende.

Promemorian gör bedömningen att de inskränkningar i den kommunala självstyrelsen som bemyndigandena möjliggör får anses vara befogade och proportionerliga. Exempel kan vara beslut om stängning av badhus, bibliotek med mera. Stadsledningskontoret kan konstatera att staden vid ett flertal tillfällen under pandemin på egen hand har tagit långtgående beslut om restriktioner men anser att promemorians bedömning ändå är giltig. Stadsledningskontoret vill dock understryka vikten av att regeringen noga överväger konsekvenser på samhällsviktig verksamhet om beslut om föreskrifter blir aktuellt. Exempel i stadens verksamhet är biblioteken. Även kollektivtrafikens betydelse för att stadens samhällsviktiga verksamhet ska kunna fortlöpa får inte underskattas.

Staden har i tidigare remissvar kopplat till åtgärder för att hindra pandemins utveckling betonat de negativa och allvarliga konsekvenser restriktionerna får för ekonomi och sysselsättning i samhället i stort och för staden som organisation. Effekten är särskilt tydlig i vissa branscher och de möjligheter till skärpningar som den nya lagen ger skulle riskera att ytterligare försvåra situationen för dessa näringar.

Frågan om ekonomisk ersättning med anledning av förordningar som meddelas med stöd av den föreslagna lagen bör, enligt promemorian, övervägas inom ramen för det arbete som löpande bedrivs för att lindra de ekonomiska verkningarna av covid-19. Stadsledningskontoret har förståelse för att frågan om detaljer i ekonomisk ersättning är tidigt väckt men vill ändå understryka vikten av att någon form av ekonomisk kompensation blir aktuell om ytterligare skärpningar beslutas utifrån den nya lagen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen anses besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Magdalena Bosson
Stadsdirektör

Alexandra Göransson
Biträdande stadsdirektör